NN 62/2018 (13.7.2018.), Odluka o donošenju Nacionalnog kurikuluma za strukovno obrazovanje

MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA

1295

Na temelju članka 8. stavka 10. Zakona o strukovnom obrazovanju (»Narodne novine«, broj 30/09, 24/10, 22/13 i 25/18) ministrica znanosti i obrazovanja donosi

ODLUKU

O DONOŠENJU NACIONALNOG KURIKULUMA ZA STRUKOVNO OBRAZOVANJE

I.

Ovom Odlukom donosi se Nacionalni kurikulum za strukovno obrazovanje, koji je njezin sastavni dio.

II.

Ova Odluka stupa na snagu osmoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«.

Klasa: 602-03/18-05/00046
Urbroj: 533-05-18-0001
Zagreb, 9. srpnja 2018.

Ministrica
prof. dr. sc. Blaženka Divjak, v. r.

NACIONALNI KURIKULUM ZA STRUKOVNO OBRAZOVANJE

POKRATE

ECVET – Europski sustav bodova strukovnog obrazovanja (European *Credit System for Vocational Education and Training)*

ECTS – Europski sustav prijenosa i prikupljanja bodova (European *Credit Transfer and Accumulation System)*

HROO – Hrvatski sustav bodova općeg obrazovanja (Croatian *Credit System for General Education)*

EQF – Europski kvalifikacijski okvir (European *Qualifications Framework)*

HKO – Hrvatski kvalifikacijski okvir

Registar HKO-a – Registar Hrvatskoga kvalifikacijskog okvira

Riječi i pojmovni sklopovi koji imaju rodno značenje korišteni u ovom dokumentu odnose se jednako na oba roda (muški i ženski) i na oba broja (jedninu i množinu), bez obzira na to jesu li korišteni u muškom ili ženskom rodu, odnosno u jednini ili množini.

1. UVOD

Nacionalni kurikulum za strukovno obrazovanje dokument je kojim se određuju svrha, vrijednosti, ciljevi, načela te okvirni sadržaji, procesi učenja i poučavanja, organizacija i načini vrednovanja učeničkih postignuća, kompetencija i kvalifikacija u sustavu strukovnog obrazovanja Republike Hrvatske. Strukovno obrazovanje usmjereno je na razvoj generičkih (ključnih) kompetencija i kompetencija za stjecanje kvalifikacija s jasno određenim ishodima učenja i učeničkim postignućima te na stjecanje kompetencija za cjeloživotno učenje, uz praćenje svih vrijednosti i razvojne komponente gospodarstva i društva u kojemu živimo. Svrha, a time i cilj *Nacionalnoga kurikuluma za strukovno obrazovanje* je kreiranje zajedničkog okvira strukovnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj koji potiče stalni razvoj strukovnog obrazovanja u skladu s razvojnim ciljevima hrvatskoga gospodarstva.

Ovim dokumentom uspostavlja se i zajednički okvir djelovanja ustanova za strukovno obrazovanje te se određuje način stjecanja kvalifikacija na razinama 2, 3, 4.1, 4.2 i 5, prema Zakonu o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru.

Sustav strukovnog obrazovanja omogućuje usklađivanje obrazovnih programa sa standardima kvalifikacija i preko njih standardima zanimanja te priznavanje prethodnog učenja stečenog radnim iskustvom, neformalnom izobrazbom i životnim iskustvom.

Nacionalni kurikulum za strukovno obrazovanje određuje postotni odnos općeobrazovnog i strukovnog dijela kurikuluma koji čine kvalifikacije određene razine u skladu s potrebama gospodarskog te osobnog rasta i razvoja, uzimajući u obzir mogućnosti horizontalne i vertikalne prohodnosti u sustavu. Općeobrazovni dio u pravilu obuhvaća matematičku, jezičnu i digitalnu pismenost.[1](Key competences, https://ec.europa.eu/education/policy/school/competences_en)

Učenje i poučavanje u strukovnom obrazovanju obavlja se u ustanovama za strukovno obrazovanje, koje mogu biti i regionalni centri kompetentnosti (u daljnjem tekstu: ustanova za strukovno obrazovanje), i u svijetu rada.

Vrijednosti i načela procesa učenja i poučavanja koja se promiču Nacionalnim kurikulumom za strukovno obrazovanje usklađeni su sa Strategijom obrazovanja, znanosti i tehnologije. Nacionalni kurikulum za strukovno obrazovanje usklađen je na nacionalnoj (HKO) i europskoj razini (EQF).

U procesu cjeloživotnog učenja strukovnim obrazovanjem stječu se one kompetencije i kvalifikacije koje su u određenome razvojnom trenutku potrebne svijetu rada i koje su u skladu s osobnim potencijalima učenika/polaznika.[2]
(Učenik/polaznik – odnosi se na redovito strukovno obrazovanje, ali i na obrazovanje odraslih polaznika u ustanovama za strukovno obrazovanje. Na pojedinim mjestima istaknut je samo pojam učenik, što ne isključuje u potpunosti pojam polaznik, već se dio sadržaja prije svega odnosi na učenika.) Stoga je nužna snažna povezanost strukovnog obrazovanja i gospodarstva.

Prema *Programu razvoja sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (2016. – 2020.),* koji je Vlada Republike Hrvatske usvojila 2016. godine,[3](Tekst koji se odnosi na smjernice temeljene na Programu razvoja sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (2016. - 2020.) preuzet je iz navedenoga dokumenta.) Republika Hrvatska razvijat će visokokvalitetno i dostupno inicijalno strukovno obrazovanje i osposobljavanje koje društvo, a prije svega učenici i njihovi roditelji/skrbnici, odnosno polaznici, prepoznaju kao privlačnu opciju koja im pruža stjecanje ključnih i specifičnih strukovnih kompetencija.

Nacionalni kurikulum za strukovno obrazovanje prati smjernice temeljene na Programu razvoja sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.

Provedba ovakvoga strukovnog obrazovanja i osposobljavanja pratit će ulaganja u visokokvalitetnu, učinkovitu te racionalnu infrastrukturu i objekte, a temeljit će se na visokoj relevantnosti strukovnih kvalifikacija na tržištu rada i definiranim putovima za nastavak obrazovanja i osposobljavanja. Ključnu ulogu u provedbi imat će visokokvalificirani nastavnici kojima će se pružati trajna potpora u profesionalnom razvoju. Razvijat će se fleksibilno i inkluzivno strukovno obrazovanje i osposobljavanje temeljeno na ishodima učenja, inovativnim metodama učenja i poučavanja te na partnerstvu sa svim dionicima, a posebice poslodavcima. Razvijat će se transparentni kvalifikacijski sustav koji omogućuje stjecanje i prijenos ishoda učenja, priznavanje kvalifikacija i stečenih kompetencija u međunarodnoj mobilnosti te će se povećati mogućnost međunarodne mobilnosti polaznika i nastavnika u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju.

Ovim dokumentom definirana je vizija strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u Republici Hrvatskoj do 2020. godine, koje će biti usmjereno na kvalitetu i učinkovitost, a uz to će biti privlačno, inovativno, relevantno i povezano s tržištem rada te će omogućiti stjecanje kompetencija za osobni i profesionalni razvoj te nastavak obrazovanja i cjeloživotno učenje.

Provedbom mjera planiranih *Programom razvoja sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja* te slijedom nužnih aktivnosti u skladu s akcijskim planom planiraju se izraditi sektorski kurikulumi i prema potrebi kurikulumi za stjecanje strukovnih kvalifikacija, ojačati model učenja temeljenog na radu, unaprijediti sustav osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, kao i sustav trajnoga profesionalnog razvoja nastavnika te podići privlačnost strukovnog obrazovanja i povećati mobilnost, kao i zapošljivost učenika u strukovnom obrazovanju.

2. SVRHA, VRIJEDNOSTI, CILJEVI I NAČELA STRUKOVNOG OBRAZOVANJA

U ovome poglavlju navode se svrha, vrijednosti, ciljevi i načela strukovnog obrazovanja, posebnosti učenja i poučavanja te se određuje položaj i značaj strukovnog obrazovanja u odgojno-obrazovnome sustavu Republike Hrvatske.

2.1 Svrha strukovnog obrazovanja

Svrha strukovnog obrazovanja je stjecanje kompetencija potrebnih za određene kvalifikacije temeljenih na potrebama svijeta rada, na relevantnim nacionalnim strategijama razvoja gospodarstva te na mogućnosti nastavka obrazovanja.

Strukovno obrazovanje osigurava uvjete za:

• stjecanje prve kvalifikacije i usvajanje generičkih kompetencija za cjeloživotno učenje u skladu s mogućnostima pojedinca
• proširivanje i usavršavanje stečenog znanja prema zahtjevima svijeta rada
• osobni razvoj pojedinca s posebnim naglaskom na razvoj poduzetnosti, inovativnosti i kreativnosti
• zapošljivost i samozapošljivost
• nastavak obrazovanja.

2.2 Vrijednosti strukovnog obrazovanja

Ovim dokumentom ističu se specifične vrijednosti strukovnog obrazovanja:

• **Znanje i vještine –** Osim znanja, razvoj vještina temeljna je vrijednost strukovnog obrazovanja koja omogućava praktičnu primjenu naučenoga. Interdisciplinarnim pristupom učenju stječu se primjerene vještine potrebne za rad u različitim područjima.

• **Relevantnost –** Stjecanje kvalifikacije temelji se na usvajanju onog znanja i vještina koje će učeniku/polazniku omogućiti zapošljivost i prilagodljivost u promjenjivim okolnostima.

• **Cjeloživotno učenje –** Cjeloživotno učenje je vrijednost kojom se nadograđuju generičke i strukovne kompetencije potrebne za prilagodbu promjenjivim uvjetima u svijetu rada.

• **Odgovornost –** Odgovornost je prisutna u svakom segmentu strukovnog obrazovanja, a posebno je izražena u postupcima i rezultatima rada te svim učincima koje taj rad ima na pojedinca i zajednicu.

• **Rad –** Strukovno obrazovanje promiče rad kao vrijednost koja pridonosi razvoju pojedinca i društva.

• **Zaštita na radu –** Strukovno obrazovanje promiče i zaštitu na radu kao vrijednost koja pridonosi sprječavanju rizika i ozljeda na radu, profesionalnih bolesti, bolesti u vezi s radom te ostalih materijalnih i nematerijalnih šteta na radu i u vezi s radom.

• **Suradnja i socijalno partnerstvo –** Suradnjom svih dionika sustava strukovnog obrazovanja i gospodarstva podiže se razina kvalitete obrazovanja. Suradničkim odnosima ustanova za strukovno obrazovanje, lokalne i regionalne zajednice, gospodarskih čimbenika i strukovnih komora otvorena je mogućnost prilagodbe postojećih i stvaranja novih kvalifikacija u skladu s potrebama svijeta rada. Socijalnim partnerstvom osiguravaju se potrebni uvjeti za funkcionalno i učinkovito strukovno obrazovanje te njegovo brzo prilagođavanje novim tehnologijama i potrebama u svijetu rada.

• **Poduzetnost –** U strukovnom obrazovanju naglasak se stavlja na aktiviranje osobnih i poslovnih potencijala te na prepoznavanje prilika za djelovanje i preuzimanje odgovornosti u osobnom i poslovnom okruženju.

• **Identitet –** Strukovno obrazovanje pridonosi izgradnji osobnog, kulturnog i nacionalnog identiteta pojedinca. Odgoj i obrazovanje trebaju buditi, poticati i razvijati osobni identitet istodobno ga povezujući s poštovanjem različitosti.

• **Integritet –** Integritet pretpostavlja iskrenost i autentičnost svih sudionika uključenih u odgojno-obrazovni proces. U strukovnom obrazovanju uz osobni integritet razvija se i profesionalni integritet pojedinca.

• **Poštovanje –** U strukovnom obrazovanju prijeko je potrebno međusobno poštovanje svih sudionika odgojno-obrazovnoga procesa u ustanovama za strukovno obrazovanje i u svijetu rada.

• **Solidarnost –** Solidarnost podrazumijeva prihvaćanje različitosti te djelovanje temeljeno na prihvaćanju pojedinačnih i zajedničkih izazova u osobnom i poslovnom okruženju.

• **Zdravlje –** Briga o zdravlju u užem smislu uključuje prepoznavanje, razumijevanje i usvajanje zdravih životnih navika, zdravih stilova života i odgovornog ponašanja.

• **Održivi razvoj –** Održivi razvoj podrazumijeva brigu o ekologiji te energetskoj i materijalnoj održivosti u svijetu.

2.3 Ciljevi strukovnog obrazovanja

Strukovno obrazovanje ostvaruje se u sigurnom okruženju u kojemu se pruža potpora učenicima/polaznicima da se razviju u:

• osobe koje su kvalificirane za ulazak u svijet rada, nastavak obrazovanja te cjeloživotno učenje

– usvajanjem znanja i vještina te samostalnosti i odgovornosti svaki pojedinac je pripremljen za ulazak u svijet rada, nastavak obrazovanja te cjeloživotno učenje;

• samopouzdane i poduzetne osobe

– koje proširuju i usavršavaju stečeno stručno znanje prema zahtjevima svijeta rada i osobnim interesima
– koje autonomno i odgovorno odabiru životne ciljeve i prikladne načine za njihovo postizanje
– koje imaju razvijeno samopoštovanje
– koje razvijaju vlastite talente i sposobnosti

– koje se brinu o vlastitom zdravlju u osobnom i profesionalnom okruženju;

• **osobe koje uče**

– koje su znatiželjne, žele učiti i znaju upravljati svojim učenjem, razvijaju znanje o svijetu u kojemu žive i njegovo razumijevanje

– koje su sposobne uočavati probleme i oblikovati nova rješenja

– koje su otvorene prema novim idejama i načinima razmišljanja

– koje u radnom okruženju stječu stručno primjenjivo znanje

– koje kritički razmišljaju poštujući pri tome druga razmišljanja i ideje

– koje profesionalnim znanjem i vještinama mogu osigurati kvalitetan život;

• **osobe koje aktivno i odgovorno sudjeluju u zajednici**

– koje imaju izgrađenu svijest i pozitivan odnos prema očuvanju i razvoju materijalne i duhovne baštine Republike Hrvatske te aktivno pridonose njezinu gospodarskom rastu i razvoju

– koje u poslovnom okruženju promiču socijalnu pravdu i afirmativan odnos prema ranjivim skupinama

– koje su sposobne i spremne pridonositi zajedničkom dobru

– koje su empatične

– koje solidarno djeluju u zajedničkom radu, surađuju u profesionalnom okruženju

– koje primjenjuju opća načela prevencije u svim područjima rada

– koje poznaju i razumiju svoju kulturnu zajednicu te prihvaćaju druge kulturne zajednice

– koje odgovorno upravljaju sredstvima za rad te surađuju sa svim sudionicima radnoga procesa.

2.4 Načela strukovnog obrazovanja

Nacionalni kurikulum za strukovno obrazovanje temelji se na *Strategiji obrazovanja, znanosti i tehnologije, Programu razvoja sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (2016. – 2020.), Zakonu o strukovnom obrazovanju i Zakonu o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru* te specifičnim načelima koja se utvrđuju radi razvoja, promicanja i praćenja stalnog poboljšanja sustava strukovnog obrazovanja.

Učenjem i poučavanjem u sklopu strukovnog obrazovanja omogućuje se stjecanje znanja, razvoj vještina i stvaralačkih sposobnosti, uključujući odgovornost za postignuće osobnih ciljeva, za vlastiti život, okoliš, užu i širu zajednicu uz primjenu načela:

• **Visoka kvaliteta odgoja i obrazovanja za sve –** Kontinuiranim poboljšanjem materijalnih, organizacijskih i kadrovskih uvjeta u ustanovama za strukovno obrazovanje osigurava se dostupnost kvalitetnoga strukovnog obrazovanja utemeljenog na jasnim standardima. Kvaliteti strukovnog obrazovanja pridonosi osiguranje potpore za razvoj osobnih potencijala te snažna povezanost sa svijetom rada.

• **Utemeljenost na znanstvenim i tehnološkim spoznajama –** Strukovno obrazovanje prati relevantne suvremene znanstvene spoznaje i tehnološki razvoj kako bi se osiguravalo poučavanje i učenje koje omogućava rješavanje problema iz područja kvalifikacije te inovativnost u radu.

• **Inkluzivnost –** Osiguravanje pristupa i prava na inicijalno i nastavljajuće strukovno obrazovanje svim učenicima/polaznicima te pružanje potpore i osiguravanje uspješnosti u strukovnom obrazovanju u skladu s njihovim razvojnim potrebama, mogućnostima, interesima i sposobnostima.

• **Europska dimenzija obrazovanja –** Europska dimenzija obrazovanja podrazumijeva učenje zajedničkog življenja u demokratskom i multikulturnom društvu. Na taj način učenicima/polaznicima se omogućuje stjecanje znanja i vještina mobilnošću i drugim oblicima povezanosti, promicanje socijalne uključenosti, jednakopravnosti i tolerancije različitosti uz međunarodnu usporedivost stečenih kvalifikacija.

• **Demokratičnost –** Demokratičnost se ostvaruje uključivanjem svih dionika (državnih i gospodarskih institucija, privatnog sektora i ostalih zainteresiranih subjekata) primjereno njihovoj ulozi u donošenju odluka o planiranju, izvođenju, financiranju i upravljanju u sustavu strukovnog obrazovanja.

• **Horizontalna i vertikalna prohodnost –** Sustav strukovnog obrazovanja osigurava mobilnost i prohodnost. U svim kvalifikacijama omogućuje se promjena vrste obrazovanja te prohodnost između sektora i strukovnog kurikuluma u sklopu sustava strukovnog obrazovanja. U sustavu cjeloživotnog učenja polaznici se, osim stjecanja inicijalne kvalifikacije, mogu uključiti u programe osposobljavanja i usavršavanja te prekvalifikacije u skladu s potrebama svijeta rada te osobnim interesima i mogućnostima.

• **Profesionalni razvoj nastavnika –** Razvoj novih tehnologija te strategija učenja i poučavanja nameće potrebu za stalnim profesionalnim razvojem nastavnika u strukovnom obrazovanju.

• **Autonomija** i **odgovornost nastavnika –** Nastavniku je u ostvarenju strukovnog kurikuluma za stjecanje kvalifikacije osigurana autonomija u izboru oblika i metoda poučavanja te djelomična autonomija u izboru sadržaja. Autonomija je povezana s odgovornošću za ostvarivanje ishoda učenja i stjecanje kompetencija.

• **Autonomija i odgovornost odgojno-obrazovnih ustanova –** Ustanove za strukovno obrazovanje imaju određenu autonomiju pri izradi kurikuluma ustanove za strukovno obrazovanje, ali i preuzimaju odgovornost za uspješan ishod obrazovnoga procesa. Stjecanje i razvoj kompetencija za rad ili nastavak obrazovanja utemeljeni su na profesionalnoj odgovornosti svih sudionika odgojno-obrazovnoga procesa za postizanje ishoda učenja.

• **Aktivna uloga učenika/polaznika u procesu poučavanja i učenja –** Oblici i metode učenja i poučavanja omogućuju svakom učeniku/polazniku uspješnost u skladu s njegovim mogućnostima te razvijanje kreativnosti, inovativnosti i poduzetnosti. Učenik/polaznik aktivno sudjeluje u procesu učenja i poučavanja te stječe primjenjivo znanje i vještine. Dio strukovnoga kurikuluma ostvaruje se praktičnom primjenom teorijskog znanja u radnom okruženju.

• **Ustanova za strukovno obrazovanje kao sigurno i poticajno okruženje za osobni razvoj i suradnju –** Osiguravanje uvjeta provođenja učenja i poučavanja u ozračju razumijevanja, potpore i suradnje postiže se kvalitetnom komunikacijom učenika/polaznika, nastavnika, stručnih suradnika, roditelja/skrbnika i mentora kod poslodavaca radi napredovanja i dobrobiti svakog učenika/polaznika.

Vrednovanje i ocjenjivanje postignuća provodi se različitim suvremenim oblicima i metodama.

Potiče se pozitivan pristup vrednovanju kao motivacija za daljnji rad te stvaranje atmosfere suradnje i prihvaćanja različitosti.

• **Cjeloživotno učenje –** Razumijevanjem i prihvaćanjem učenja kao cjeloživotnog procesa svaki pojedinac aktivno se uključuje u suvremeni svijet neprestanih promjena društvenog i gospodarskog života. Kvalifikacije stečene formalnim, neformalnim ili informalnim procesom učenja mogu se priznavati na temelju važećih zakonskih propisa.

3. UČENJE I POUČAVANJE U STRUKOVNOM OBRAZOVANJU

Učenje i poučavanje međusobno su povezani procesi koji ovise jedan o drugome. U procesu učenja treba poticati razvoj praktičnih, kognitivnih i socijalnih vještina, samostalnost i odgovornost.

Načela učenja i poučavanja strukovnog obrazovanja proizlaze iz njegovih specifičnosti. Učenje i poučavanje u strukovnom obrazovanju provode se u ustanovama za strukovno obrazovanje i u svijetu rada raznim oblicima učenja temeljenoga na radu. Razvoj generičkih i strukovnih kompetencija događa se u sklopu procesa učenja i poučavanja te izvannastavnih aktivnosti.

Radi zadovoljavanja odgojno-obrazovnih potreba učenika/polaznika s teškoćama/invaliditetom kurikulum se treba prilagoditi.

Radi zadovoljavanja odgojno-obrazovnih potreba darovitih učenika/polaznika uvodi se razlikovni kurikulum.

3.1 Načela učenja i poučavanja

Na temelju suvremenih načela učenja i poučavanja te specifičnih ciljeva strukovnog obrazovanja, u ustanovama za strukovno obrazovanje planira se i izvodi odgojno-obrazovni proces tako da se omogućuje:

• **Cjelovit razvoj i dobrobit učenika/polaznika –** Poštovanje jedinstvenosti svakog učenika/polaznika radi razvoja njegovih potencijala.

• **Cjelovitost i povezanost iskustva učenja i razvoja –** Svaki odgojno-obrazovni ciklus temelji se na ranije stečenom znanju, vještinama, vrijednostima i stajalištima primjenjivim u svijetu rada i u procesu daljnjeg učenja.

• **Jasna i visoka očekivanja od učenika/polaznika –** Postupno povećavanje očekivanih razina ishoda učenja u skladu s individualnim potrebama i mogućnostima osigurava trajno napredovanje u procesu usvajanja kompetencija.

• **Stjecanje kvalifikacije za rad –** Učenjem i usvajanjem generičkog i strukovnog znanja, vještina te vrijednosti i stajališta uz poznavanje općih načela prevencije zaštite na radu.

• **Cjeloživotno učenje –** Cjeloživotno učenje potpora je osobnom i profesionalnom rastu i razvoju i pretpostavka za to, a time pridonosi i napretku gospodarstva.

• **Izbornost sadržaja učenja –** Otvorenost i fleksibilnost strukovnog kurikuluma omogućuje učenicima/polaznicima odabir sadržaja koji su povezani sa svijetom rada, životnim situacijama, iskustvima te interesima i očekivanjima njih samih i društvene sredine općenito.